

TÜRKİYE TÜRKÇESİ AĞIZ SÖZLÜKLERİ ÜZERİNE BİR DENEME

Ahmet BÜYÜKAKKAŞ*

ÖZET

Türkiye Türkçesinin zenginliğinin ve güzelliğinin ortaya çıkarılmasında büyük bir yeri olan derleme çalışmalarının tarihi çok eski değildir. Türk Dil Kurumu, kuruluşundan itibaren faaliyetleriyle bu konuda öncülük etmiştir. Türkiye Türkçesi ağızları üzerine, günümüze kadar, birçok değerli çalışmalar yapılmıştır. Temel kaynak özelliğini her zaman koruyacak olan *Derleme* ve *Tarama* sözlüklerinin yanında artık bölgesel ağız sözlüklerinin de ortaya konulması gerekmektedir. Bu çalışmamızda bu güne kadar yapılmış sözlük çalışmalarının kısa tarihi ve sözlük veya sözlük özelliği taşıyan eserler konu edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Türkçesi, ağız, ağız sözlükleri.

A ESSAY ON TURKEY TURKISH LOCAL DIALECT DICTIONARIES

ABSTRACT

The history of compilation studies, which have an important role in the discovery of the richness and beauty of Turkey Turkish, is not so old. The Turkish Language Association has been the initiator of this issue with its activities as from its foundation. Many valuable studies on Turkey Turkish dialects have been conducted so far. Local Dialect Dictionaries apart from Compilation and Scan Dictionaries, which will always remain basic source, should also be produced. The subjects of this

*Dr., Niğde Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/4 Summer 2009*

study are a short history of vocabulary studies conducted up to now and dictionaries of works having lexical features.

Key Words: Turkey Turkish, local dialect, dialect dictionaries.

Türkiye Türkçesi ağzları üzerine yapılan derleme ve araştırma çalışmalarının tarihi çok eski değildir. İlk derleme faaliyetleri, gazetelerin yayın hayatına girmesi ile başlayan dilde sadeleşme ve Türkçülük akımının etkisiyle olur. Dille ilgili tartışmaların başladığı Tanzimat Dönemi, Türkiye’de Türkçeyle ilgili ilk çalışmaların da başladığı dönemdir (Akalin 2002: 2). Aydınlar tarafından kullanılan dilin, halkın kullandığı dile göre daha ağır ve ağırdalı olması, halk ile aydınlar arasındaki kopukluğu beraberinde getiriyordu. İlk gazetelerin yayımlanmaya başladığı dönem, dille ilgili tartışmaları da beraberinde getirdi. Tartışmayla birlikte halka yönelik çalışmalar başladı.

Türkiye’de bu yönde yapılan ilk çalışmayı, İbrahim Şinasi Efendi’nin “*Durub-ı Emsal-i Osmanî*”siyle başlatmak doğru olur (Akalin 2002: 3). Yapılan çalışma atasözleriyle ilgili olsa da, atasözlerinde geçen kelimelerin tespiti açısından önemlidir¹. Yine bu nitelikte bazı ağzılara ait çok küçük çaplı kelime derlemeleri yapılmıştır (bkz. Gülensoy-Alkaya 2003:).

İkinci önemli çalışma, Kurtuluş Savaşı yıllarında Rıza Nur’un Maarif Vekilliği döneminde, Besim Atalay gözetiminde Ahmet Saffet, Veled Çelebi ve Hasan Fehmi beylerin çalışmalarıyla yapılmış; 1929-30 yıllarında Ragıp Hulusî tarafından devam ettirilmiş ve malzemeler Hamit Zübeyr ile İshak Refet tarafından değerlendirilerek 1932 yılında “*Anadilden Derlemeler*”² adıyla bir sözlük olarak yayımlanmıştır (Akalin 2002: 27).

12 Temmuz 1932’de Türk Dil Kurumu’nun kurulmasından sonra toplanan I. Türk Dili Kurultayında alınan kararlar gereği söz

¹ Gerçi, bundan 100-120 yıl önce, sayfa kenarına düşülen nottan Abdi-i Karahisarî’ye ait olduğu tahmin edilen ve divan edebiyatı nazım şekilleriyle manzum biçimde kaleme alınmış olan sekiz sayfalık bir yazma, Erzurum ağzına ait sözlük niteliğinde 386 kelimeyi içine almaktadır (Korkmaz 2000: 7).

² 450 sayfalık bu sözlükte 9000 söz yer almıştır. Ana Dilden Derlemeler, her kelimenin anlamını veren, gramerdeki yerini ve nereden derlenmiş olduğunu gösteren bir sözlüktür. Açıklamalarda ayrıntıya girilmemiş olduğu halde, gerektiğinde anlamı verilen sözlerin halk ağzlarından alınmış cümleler ile tanıklanması, esere o günün şartlarında ayrı bir değer katmıştır (Korkmaz 2000:8).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/4 Summer 2009*

derleme faaliyeti başladı. Türk Dil Kurumunun kuruluşundan sonra yayımladığı “*Osmanlıcadan Türkçeye Söz Karşılıkları Tarama Dergisi* (1934), halk dilinde, eski kitaplarda ve yazma eserlerdeki dil malzemelerini ortaya koymak ve yeni Türkçe kelimeler türetebilmek amacıyla derlenmiş sözlük niteliğinde bir eserdir. Eser, Türk Dil Kurumu tarafından 1976’da *XIII. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesiyle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü* adıyla 8 cilt olarak yayımlanmıştır.

Türk Dil Kurumu tarafından bastırılan *Anadilden Derlemeler II* (Ankara 1952), Hamit Zübeyr Koşay ve Orhan Acıpayamli tarafından hazırlanmıştır. Ayrıca Türk Dil Kurumu derlenen malzemeleri bir sözlük düzeninde *Türkiye Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi* adıyla 1939-1949 yılları arasında dört cilt olarak ve 1952’de 5.cilt, 1957’de 6. cilt indeks olarak yayımlamıştır. Bugün bu çalışmalar neticesinde 12 ciltlik *Derleme Sözlüğü* Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanmıştır.

Derleme Sözlüğü’ne katkı olarak, konuyla ilgili bilim adamları tarafından çalışmalar yapılmıştır. Metin Karaörs’ün “Derleme Sözlüğüne Katkılar, Kayseri, Isparta, Adana İllerinden Derlemeler” (1994: 65-67), Ahmet Buran’ın “Derleme Sözlüğüne Katkılar” (1996: 38-43), Erdoğan Boz’un “Çüngüş ve Çermik Yöresi Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar” (1996: 112-113), Emin Kalay’ın “Edirne İli Ağzlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar” (1997: 25-33), Tuncer Gülensoy’un “Anadolu Ağzlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar” (1998: 14-17), Cevdet Şanlı’nın “Anadolu ve Rumeli Ağzlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar” (1999: 670-680), Hikmet Koraş’ın “Derleme Sözlüğüne İlaveler” (2002: 171-209), Can Özgür’ün “Eskişehir Yöresi Ağzlarından Derleme Sözlüğü’ne Katkılar” (2004: 93-99), Osman Yıldız’ın “Isparta Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar” (2007: 790-800), Mehmet Hazar’ın “Nevşehir Folkloru’ndan Derleme Sözlüğü’ne Katkılar” (2007: 580-584) ve Erol Öztürk’ün “Mersin Yörüklerinden Derleme Sözlüğü’ne Katkılar” (2009: 405-411) başlıklı yazıları Derleme Sözlüğüne yapılan münferit katkılardır. Ayrıca Derleme Sözlüğü üzerine düzeltme ve eleştiriler de yapılmıştır (bkz. Eren 1990-93, Koraş 2008).

Ömer Asım Aksoy’un “*Bölge Ağzlarından Atasözleri ve Deyimler I-II*”, Zafer Öztekin “*Halk Dilinde Sağlık Değişleri Sözlüğü*”, Tomris Tunç’un “*Derleme Sözlüğü ve Kavramlar Dizini*”, vb. çalışmalar ağızlarda yaşayan kalıp sözlerin tespiti açısından önemlidir. Özellikle son yıllarda dilimize akın eden yabancı kelimelerin tespiti bakımından Zeynep Korkmaz’ın *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Abdullah Kızılırmak’ın *Gökbilim Terimleri Sözlüğü*, Ferhat

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/4 Summer 2009*

Oğuzkan'ın *Eğitim Terimleri Sözlüğü*, vb. terim sözlükleri, yabancı sözcüklerin kökeni hakkında bakılması gereken eserlerdir. Yine Hasan Eren'in *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü* (1999), Andreas Tietze'nin *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı A-E* (2002) ve Tuncer Gülensoy'un *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü* (2007) sözlükleri etimolojik sözlük olarak önemli eserlerdir.

Türk Argosu (Devellioğlu 1945), *Türkçenin Argo Sözlüğü* (Püsküllüoğlu 1996), *Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü (Tanıklarıyla)* (Aktunç 1998), *Kadın Argosu Sözlüğü* (Bingölçe 2001), vb. argo sözlüklerini de ağız sözlükleri kaynakları olarak değerlendirmek gerekir.

Ahmet Buran'ın *Anadolu Ağzlarında İsim Çekim (Hâl) Ekleri*, Ahat Üstüner'in *Anadolu Ağzlarında Sıfat-Fiil Ekleri*, Bergsträsser'in *Türk Fonetigi*, vb. ağzlar üzerine yapılmış karşılaştırmalı gramer çalışmalarını göz önünde tutmak gerekir. Ayrıca, Leyla Karahan'ın *Anadolu Ağzlarının Sınıflandırılması* adlı eseri, *Türkiye Ağzı Atlası* hazırlığı olması bakımından önemli yer tutmaktadır.

Yine bir bölgeyi içine alan ve konuları bakımından sözlük malzemesini içeren Tefik Hacıhamdioğlu'nun "*Alanya Folkloru*" (Ankara 1988), Ata Erdoğan'ın "*Kastamonu Folkloru*" (Kastamonu 1991), Saim Sakaoğlu'nun "*Gümüşhane Masalları*" (Ankara 1973), vb. çalışmalar da (Korkmaz 2000: 13-14) içindeki metinlerde geçen sözcüklerle, ağız sözlükçülüğü için kaynak eserlerdir.

Türkiye sınırları dışındaki Türk lehçeleri üzerine yapılmış olan Neméth'in *Vidin Türkleri (Dil-Folklor-Din)* (1996), Hakeri'nin *Hakeri'nin Kıbrıs Türkçesi Sözlüğü* (2003), Hidayet Kemal Beyatlı'nın *Irak Türkmen Türkçesi* (1996), Abdullah Battal Taymas'ın *Kazan Türklerinde Atasözleri ve Deyimler* (1968), Habib Hürmüzlü'nün *Kerkük Türkçesi Sözlüğü* (2003), Mefkûre Mollova'nın *Doğu Rodop Türk Ağzları Sözlüğü* (2003), vb. eserler de ağız sözlükçülüğü için kaynak eserlerdir.

Türk Dil Kurumu yayını olan ve tümüyle Anadolu ve Rumeli ağzlarını ilgilendiren sözlükler dışında, çeşitli araştırmacıların belirli bir ilin sözlük malzemesini içine alan yayınları vardır: Hüseyin Hüsnü'nün "*Kayseri Sözlüğü*" (Kayseri 1937), Ömer Asım Aksoy'un "*Gaziantep Ağzı*" adlı eserin 3. cildi (İstanbul 1946), Efrasiyap Gemalmaz'ın "*Erzurum İli Ağzları*" adlı eserin 3. cildi (Ankara 1978) ve Ali Esat Bozyiğit'in "*Ankara İli Ağzı Sözlüğü*" (Ankara 1998) müstakil il ağız sözlüğü diyebileceğimiz sözlük çalışmalarıdır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/4 Summer 2009*

1940 yılından itibaren Ahmet Caferoğlu'nun Batı Anadolu'dan başlayarak Doğu Anadolu'nun sınır boyuna kadar uzanan Kuzey ve Güney Anadolu bölgelerini de içine alan dokuz ciltlik bir metin külliyatı vardır. Caferoğlu, 15-20 yıl süren uzun ve yorucu derleme ve yayın faaliyeti ile, Anadolu'ya ait ağız malzemelerini bilim alanına toplu olarak sunan ilk araştırmacı olmuştur. Caferoğlu'nun bölgesel çalışmaları sonrasında Anadolu'nun daha dar bir ağız bölgesini ele alan çalışmalar yapılmıştır. Metin derlemelerinde ayrıntılı çeviriyazı kullanılması ve derleme sınırlarının çizilmesiyle, ağız araştırmaları modern ve ilmî bir şekil kazanmıştır. Ö. Asım Aksoy'un *Gaziantep Ağzı* (1945-46), K. Edip Kürkçüoğlu'nun *Urfa Ağzı* (1945) ilk bölge ağız çalışmalarıdır. Zeynep Korkmaz'ın *Güney-Batı Anadolu Ağzları, Nevşehir ve Yöresi Ağzları, Bartın ve Yöresi Ağzları*; S. Olcay'ın *Erzurum Ağzı*, Ahmet Bican Ercilasun'un *Kars İli Ağzları*, Tuncer Gülensoy'un *Kütahya ve Yöresi Ağzları*; Efrasiyap Gemalmaz'ın *Erzurum İli Ağzları*; vb. bilimsel çalışmalar yanında, üniversitelerde Anadolu'nun çeşitli bölgeleri üzerine bitirme, yüksek lisans ve doktora tezleri yapılmıştır. Bu çalışmaların sonlarına eklenmiş dar kapsamlı sözlükler de ağız sözlükleri olmaları bakımından önemlidir. Özellikle son yıllarda yapılan ağız çalışmalarındaki sözlükler kısmı çok daha kapsamlı olmaları bakımından dikkat çekicidir.

Birçok il, ilçe ve köylerimiz için sanal ortamda düzenlenmiş sitelerde *Yöresel Ağız veya ... Ağzı Sözlüğü* adı altında bölge ağzından sözcük örnekleri verilmektedir. Bunlardan bazıları şunlardır:

Aksaray Ağzı Sözlüğü= www.68aksaray.gen.tr (24.07.2009)

Eflani (Karabük)Ağzı Sözlüğü= www.eflanili.com (24.07.2009)

Ahlat Ağzı Kelime Sözlüğü= www.ahlatforum.com (24.07.2009)

Trakya Sözlüğü (Bülent Kale / Atlas Mayıs 2008)= www.kesfetmekicinbak.com/kültür/others/07298 (24.07.2009)

Görele Ağzı Sözlüğü (Giresun/Şahin Uzun)= www.gorelehaber.com (24.07.2009)

Serik Sözlüğü ve Dilbilgisi (Antalya)= www.turkmania.com/showthread.php?t=29052 (24.07.2009)

Türk Dil Kurumunun hazırladığı *Derleme Sözlüğü, Tarama Sözlüğü* ve ağız sözlükçülüğü için kaynak olabilecek çalışmaları bir yana bırakırsak, ağızlar üzerine yapılmış sözlük veya sözlük özelliği olan çalışmalar şunlardır:

Hüseyin Hüsnü'nün Kayseri Sözlüğü (1934): Kayseri Halkevi Maarif Müdürü Hüseyin Hüsnü İrkılata tarafından yazılmış

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/4 Summer 2009*

95 sayfalık bir eserdir. 1934 yıllarında Kayseri Halkevinin derlediği halk arasında söylenen sözcükler yer almaktadır.

Ömer Asım Aksoy'un Gaziantep Ağzı III (1946): *Gaziantep Ağzı I Gramer (Fonetik Morfoloji, Sintaks), Başka Diller ve Ağzularla İlgili Halk Ağzından Parçalar* (1945), *Gaziantep Ağzı II Deyimler, Meşhur Sözler, Atasözleri, Dualar, Beddualar* (1945) serisinin *Gaziantep Ağzı III Sözlük ve Kullanılmayan Kelimeler* olarak hazırlanmış eser tek bir ilin sözlüğü olması bakımından değerlidir..

İhsan Coşkun Atılcan'ın Erzurum Ağzı, Halk Deyimleri ve Folklor Sözlüğü (1977):

Efrasiyap Gemalmaz'ın Erzurum İli Ağzuları III (1978): *Erzurum İli Ağzuları I (İnceleme), Erzurum İli Ağzuları II (Metinler), Erzurum İli Ağzuları III-(Bibliyografya-Sözlük ve Dizinler)* olarak hazırlanan çalışmanın, derlenen metinlerdeki sözcüklerin yer aldığı kısmıdır.

Mehmet Emin Ergin'in Urfa Ağzı Sözlüğü (1982):

Kudret Emiroğlu'nun Trabzon-Maçka Etimoloji Sözlüğü (1989): Sözlük, Maçka ilçe merkezinin çevre köyleri ile Çağlayan Ziganoy vadisi köylerinden derlenen sözcükleri kapsamaktadır. Ayrıca dilbilgisi özellikleri verilmiştir.

Kazım Yedekçiöğlü'nun Kayseri Ağzı II Sözcükler (1992): 1940'lı yıllardan başlayan derleme çalışmalarıyla, Kayseri merkez ve kırsal kesiminden derlenen sözcük ve deyimlerin yer aldığı kapsamlı bir eserdir. I. Bölümde Kayseri ağzının dilbilgisi verilmiştir.

Ali Esat Bozyiğit'in Ankara İli Ağzı Sözlüğü (1998): Ankara merkezinde ve ilçelerinde konuşulan ağız sözcüklerinin olduğu bir eserdir.

Faruk Güçlü'nün Nevşehir ve Yöresi Ağzı Sözlüğü (1999):

Selâmi Erkut'un Mudurnu Halk Dili Sözlüğü /Bolu/ (2000):

Ahmet Günşen'in Kırşehir ve Yöresi Ağzuları Sözlüğü (2001):

Hasan Kalyoncu'nun Trabzon-Tonya Ağzının Dilbilgisel Özellikleri ve Tonya Sözlüğü (2001):

İsmail Kara'nın Güneyce-Rize Sözlüğü. Bir Doğu Karadeniz köyünün Hafızası ve Nâtkası (2001): Eser, Kelime ve Deyimler, Kişi ve Aile Lakapları, Yer Adları bölümlerinden

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/4 Summer 2009*

oluşmaktadır. Kelime ve Deyimler bölümünde 2600 civarında kelime ve deyim yer almaktadır. Ayrıca Bilmeceler ve Türkülerden de örnekler verilmektedir.

Yılmaz Sunucu'nun Örnekleriyle Uşak Ağzı Sözlüğü (2002):

Ali Abbas Çınar'ın Muğla İli Ağzı Sözlüğü (2004): Muğla ve yöresi ağızlarından sözcüklerin ve gramerinin verildiği bir eserdir.

Gülseren Tor'un Mersin Ağzı Sözlüğü (2004): Sözlük, Mersin'in on ilçesine bağlı köylerden ve Mersin sınırlarında yaşayan aşiretlerin ağızlarından derlenen sözcükleri kapsamaktadır. Ağız sözlükleri hazırlanmasında örnek olabilecek bir çalışmadır.

Arif Bilgin'in Elbistanca Sözlük: Örnekleriyle Elbistan Ağzı (2006): Elbistan ve çevresi ağızlarındaki sözcüklerin toplandığı bir eserdir.

Bedri Sarıca'nın Van Gölü Çevresi Ağızları Sözlüğü (2006):

A. Arif Uyguc'un Aydın Ağzı ve Sözlüğü (2006): Eser, Aydın ili ve yöresine ait kelimelerin sözlüğüdür. Eserin girişinde Aydın ağzıyla ilgili kısa bir fonetik inceleme (s. 13-19) bulunmaktadır. Yazar Sözlükten önce Aydın yöresinden derlenen 24 metin (s. 23-45) vermiştir. Sözlükte (s. 49-336) yalnız kelimeler değil, Aydın yöresinde kullanılan deyimler, atasözleri, mahallî söyleyişler ve ikilemeler de yer almaktadır.

Ceyhun Vedat Uygur'un Denizli İli Ağzı Sözlüğü (Yapı-Köken)(2007):

Sabahattin Arıcı'nın Dambur Tarihi Hemşin-Purim Etimolojik Sözlüğü (2008): Eserde, Hemşin'in tarihi ile birlikte 5000 kelimelik Hemşin ve çevre ağzı sözlüğü bulunmaktadır. Yörede konuşulan sözcüklerin kökenleri (Arapça, Farsça, Gürcüce, Latince, Ermenice, Eski Yunanca) de belirtilmeye çalışılmıştır.

Ahmet Türkmenoğlu'nun Türkmen Ağzı Sözlüğü; Çukurova Kadirli Dağkolu (2008): Kadirli İlçesinin dağlık kesimlerinde kullanılan Türkmen ağzını konu alan bir sözlük denemesidir.

Abdulvahap Özalp'ın Elbistan Ağzı & Çiçek Köyü Örneği (Kelimeler-Deyimler) (2008): Kelimeler, Deyimler, Atasözleri, Beddua-Dua-Hakaret Sözleri-Mani-Bilmece-Tekerleme ve Yeminler olmak üzere dört bölüm halinde düzenlenen eserde 12000 dolayında madde yer almaktadır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/4 Summer 2009*

Ahmet Buran ve Nadir İlhan'ın Elazığ Yöresi Söz Varlığı (2008): Eserde Elazığ ve yöresine ait kelimeler örnek cümle kullanımlarıyla birlikte verilmiştir (Elazığ ve yöresi ağızlarının söz varlığını içeren bir sözlük çalışmasıdır. Sözlükte 4067 madde başı kelime bulunmaktadır. Bu kelimelerin bir bölümü mahallî kelime, bir bölümü ise mahallî söyleyiştir. Eser, başta Derleme Sözlüğü olmak üzere “Sözlükler”, “Lisans ve lisans üstü tezler”, “Araştırma ve inceleme eserleri”, Edebî eserler” taranarak oluşturulmuş, ayrıca yazılı kaynaklarda yer almayan kelimeler ise sözlü kaynaklardan derlenmiştir.).

Sonuç

Derlemeler sonrası elde edilen ağız malzemelerinin sözlükçülük yönünden değerlendirilmesi ve bölge ağız sözlüklerinin oluşturulması, ağızlarımızda yaşayan söz-sözcük dağarcığını göstermesi bakımından önemlidir. Dil tarihi içerisinde birçok etkileşimler geçiren ana dilin zenginliğini, bu sözcüklerde bulmak mümkündür. Çalışmalarımız neticesinde ağızlar üzerine yapılan sözlük çalışmalarını, gerek elimizdeki eserlerden, gerekse sanal ortamdan tespit ederek listelemekle yetindik.

Ağız sözlüklerinin vazgeçilmez kaynağı olan *Derleme* ve *Tarama* sözlükleri, şüphesiz ki tüm ağız araştırmacılarının ilk başvuru eserleri olarak yerlerini korumaktadırlar. Ancak gelişen teknolojik imkanlar sonrası gelişen ağız araştırmalarında tespit edilen sözcüklerinin bölgesel ağız sözlükleri olarak ortaya çıkarılması gerekmektedir. Böylelikle Türkiye Türkçesinin ağız sözlükleri araştırmacılar için daha doğru bir kaynak olacaktır. Ağız sözlüklerinin nasıl olması gerektiği konusu ise başka bir araştırmanın konusu olacaktır.

KAYNAKÇA

- AKALIN, Şükrü Haluk, “Atatürk Döneminde Türkçe ve Türk Dil Kurumu” **Türk Dili**, S.607 (2002), s.1-58.
- AKSOY, Ömer Asım, **Gaziantep Ağzı III (Sözlük ve Kullanılmayan Kelimeler)**, İbrahim Horoz Basımevi, İstanbul 1946.
- AKSOY, Ömer Asım, **Bölge Ağzlarından Atasözleri ve Deyimler I-II**, TDK Yay., Ankara 1969.
- AKTUNÇ, Hulki, **Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü (Tanıklarıyla)**, Yapı Kredi Yay., İstanbul 1998.
- ARICI, Sabahattin, **Dambur Tarihi Hemsin-Purim Etimolojik Sözlüğü**, Kaknüs Yay., İstanbul 2008.
- ATILCAN, İhsan Coşkun, **Erzurum Ağzı, Halk Deyimleri ve Folklor Sözlüğü**, Erzurum Halk Oyunları-Halk Türküleri Derneği Yay., Erzurum 1977.
- BERGSTRÄSSER, Gotthelf, **Türk Fonetigi**, (Çev.: M. Şükrü Akkaya), Devlet Basımevi, İstanbul 1936.
- BİLGİN, Arif, **Elbistanca Sözlük: Örnekleriyle Elbistan Ağzı**, Pınar Yay., Elbistan 2006.
- BİNGÖLÇE, Filiz, **Kadın Argosu Sözlüğü**, Metis Kadın Araştırmaları Yay., İstanbul 2001.
- BOZ, Erdoğan, “Çüngüş ve Çermik Yöresi Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar” **Milli Folklor**, C.4, Yıl:8, S.29-30 Bahar-Yaz (1996), s.112-113.
- BOZYİĞİT, Ali Esat, **Ankara İli Ağzı Sözlüğü**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1998.
- BURAN, Ahmet “Derleme Sözlüğüne Katkılar”, **Türk Dili**, S.535 (1996), s.38-43.
- BURAN, Ahmet - İLHAN Nadir, **Elazığ Yöresi Söz Varlığı**, TDK Yay., Ankara 2008.
- ÇINAR, Ali Abbas, **Muğla İli Ağzı Sözlüğü**, Muğla Mermerciler Derneği Yay., Muğla 2004.
- DEMİR, Nurettin, “Ağız Sözlükçülüğü”, **Kebikeç**, S.7-8 (1999), s.67-75.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, **Türk Argosu**, TDK Yay., Ankara 1945.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/4 Summer 2009*

-
- EMİROĞLU, Kudret, **Trabzon-Maçka Etimoloji Sözlüğü**, Gülen Ofset, Ankara 1989..
- EREN, Hasan, “Türk Dili Çalışmalarına Toplu Bir Bakış”, **Türk Dili**, S.394 (1984), s.389-404.
- EREN, Hasan, “Sırça Köşkte I” **Türk Dili**, S. 457-458 (1990), s.1-78.
- EREN, Hasan , “Sırça Köşkte II” **Türk Dili**, S.489 (1992), s.161-215.
- EREN, Hasan, “Sırça Köşkte III” **Türk Dili**, S.499 (1993), s.1-82.
- ERGİN, Mehmet Emin, **Urfa Ağzı Sözlüğü**, Harran Yay., Urfa 1982.
- ERKUT, Selâmi, **Mudurnu Halk Dili Sözlüğü /Bolu/**, Ankara 2000.
- GEMALMAZ, Efrasiyap, **Erzurum İli Ağzıları III (Bibliyografya, Sözlük ve Dizinler)**, TDK Yay., Ankara 1995.
- GÜÇLÜ, Faruk, **Nevşehir ve Yöresi Ağzı Sözlüğü**, Ürün Yay., Nevşehir 1999.
- GÜLENSOY, Tuncer, “Anadolu Ağzılarından Derleme Sözlüğüne Katkılar”, **Türk Dili**, S.553 (1998), s.14-17.
- GÜLENSOY, Tuncer - ALKAYA Ercan, **Türkiye Türkçesi Ağzıları Bibliyografyası**, Akçağ Yay., Ankara 2003.
- GÜLENSOY, Tuncer, **Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü**, TDK Yay., Ankara 2007.
- GÜNŞEN, Ahmet, **Kırşehir ve Yöresi Ağzıları Sözlüğü**, Ocak Yay., Ankara 2001.
- GÜRSES, Reşide, “Türk Dil Kurumunda Yapılan Ağzı Çalışmalarına Genel Bir Bakış”, **Türk Dili**, S.607 (2002), s 175-188.
- HAKERİ, Bener Hakkı, **Hakeri'nin Kıbrıs Türkçesi Sözlüğü**, Samtay Vakfı Yay., Gazimağusa/KKTC 2003.
- HAZAR, Mehmet, “Nevşehir Folkloru'ndan Derleme Sözlüğü'ne Katkılar” **Türk Dili**, S.669 (Eylül 2007), s.580-584.
- HÜRMÜZLÜ, Habib, **Kerkük Türkçesi Sözlüğü**, Kerkük Vakfı, İstanbul 2003, 383 s.
- HÜSNÜ, Hüseyin, **Kayseri Sözlüğü**, Yeni Matbaa, Kayseri 1934.
- KALAY, Emin, “Edirne İli Ağzılarından Derleme Sözlüğüne Katkılar”, **Türk Dili**, S.547 (1997), s.25-33.
- KALYONCU, Hasan, **Trabzon-Tonya Ağzının Dilbilgisel Özellikleri ve Tonya Sözlüğü**, Tonya Yay., Tonya 2001.
-

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/4 Summer 2009*

- KARA, İsmail, **Güneyce-Rize Sözlüğü. Bir Doğu Karadeniz Köyünün Hafızası ve Nâtıkası**, Degâh Yay., İstanbul 2001.
- KARAÖRS, Metin, “Derleme Sözlüğüne Katkılar, Kayseri, Isparta, Adana İllerinden Derlemeler”, **Türk Dili**, S.505 (1994), s. 65-67.
- KORAŞ, Hikmet, “Derleme Sözlüğüne İlaveler”, **Türklük Bilimi Araştırmaları**, S.12 (2002), s.171-209.
- KORAŞ, Hikmet, “Derleme Sözlüğünün Yeniden Düzenlenmesi ve Yeniden Söz Derlenmesi Hakkında”, **I. Uluslararası Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı’nda (25-30 Mart 2008) Sunulan Bildiri**, Şanlıurfa.
- KORKMAZ, Zeynep, “Türkiye’de Ağız Sözlükleri” **Türk Dili**, S.583 (2000), s.7-14.
- MOLLOVA, Mefküre, **Doğu Rodop Türk Ağzları Sözlüğü**, TDK Yay., Ankara 2003, XIV + 423 s.
- NEMETH, Gyula, **Vidin Türkleri (Dil-Folklor-Din)**, (Çeviren: Abdurrahman Güzel), Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yay., İstanbul 1996.
- ÖZALP, Abdulvahap, **Elbistan Ağı & Çiçek Köyü Örneği (Kelimeler-Deyimler)**, Özgü Yay., Elbistan 2008.
- ÖZGÜR ,Can, “Eskişehir Yöresi Ağzlarından Derleme Sözlüğü’ne Katkılar”, **TDAYB 2004/1**, Ankara 2006, s.93-99.
- ÖZTEK , Zafer, **Halk Dilinde Sağlık Değişleri Sözlüğü**, TDK Yay., Ankara 1992.
- ÖZTÜRK, Erol, “Mersin Yörüklerinden Derleme Sözlüğü’ne Katkılar”, **Türk Dili**, S.689 (Mayıs 2009), s.405-411.
- PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali, **Türkçenin Argo Sözlüğü**, Özgür Yay., İstanbul 1996.
- SARICA, Bedri, **Van Gölü Çevresi Ağzları Sözlüğü**, Atlas Yay., Ankara 2006.
- SUNUCU, Yılmaz, **Örnekleriyle Uşak Ağız Sözlüğü**, Sunucu Yay., Uşak 2002.
- ŞANLI, Cevdet, “Anadolu ve Rumeli Ağzlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar”, **Türk Dili**, S.572 (1999), s.670-680.
- TOR, Gülseren, **Mersin Ağız Sözlüğü**, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi:38, İstanbul 2004.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/4 Summer 2009*

-
- TUNÇ, Tomris, **Derleme Sözlüğü ve Kavramlar Dizini I-II-III**, TDK Yay., Ankara 1995.
- TÜRKMENOĞLU, Ahmet, **Türkmen Ağzı Sözlüğü; Çukurova Kadirli Dağkolu**, Arkeoloji ve Sanat Yay., İstanbul 2008.
- UYGUÇ, A. Arif, **Aydın Ağzı ve Sözlüğü**, Aydın 2006, 336 s.
- UYGUR, Ceyhun Vedat, **Denizli İli Ağzı Sözlüğü (Yapı-Köken)**, Fakülte Kitabevi, Denizli 2007.
- YEDEKÇİOĞLU, Kazım, **Kayseri Ağzı II Sözcükler**, Ak Ofset Matbaacılık, Kayseri 1992.
- YILDIZ, Osman, "Isparta Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar, **Turkish Studies/Türkoloji Dergisi** Volume 2/2, Spring 2007, s.790-800.